

Covid-19 Salgınının Türkiye’de Uzun Dönemli İşsizliğe Etkileri

Serdar ACUN¹

¹ Doç. Dr., Munzur Üniversitesi İİBF, serdaracun@munzur.edu.tr, serdaracun@gmail.com, 0000-0001-7627-9894

Öz: COVID-19 salgını, küresel iş gücü piyasasında büyük değişimlere neden olmuştur. Salgın döneminde işsizlik artarken istihdam azalmış, 2020 yılında çalışma süreleri 2019’un son çeyreğine kıyasla 255 milyon tam zamanlı işe eşdeğer bir kayıp yaşamıştır. Bu kayıp, 2008 küresel finansal krizindeki dört katı büyüklüğündedir. İş arama süreleri uzamış ve uzun dönemli işsizlik oranları ciddi oranda yükselmiştir. Türkiye’de 2019 yılında uzun dönemli işsizler toplam işsizlerin %23’ünü oluştururken, bu oran 2022 sonunda %31’e ulaşmıştır. Bu çalışmada, salgın öncesi ve sonrası uzun dönemli işsizliğin belirleyicileri incelenmiştir. 2019-2023 verilerine dayalı lojistik regresyon analizinde bağımlı değişken olarak uzun dönemli işsizlik; bağımsız değişkenler olarak cinsiyet, yaş, eğitim, iş deneyimi gibi faktörler kullanılmıştır. Türkiye emek piyasasının en önemli sorunlarından biri olan emek arzının niteliğiyle emek talebinin niteliği arasındaki uyumsuzluk bu çalışmada da görülmüştür. Eğitimli nüfusun uzun dönemli işsizlikte olma olasılığı daha fazladır. Türkiye emek piyasasının kadına iş yaratmadaki sıkıntısı bu çalışmada da ortaya çıkmış ve kadınların uzun dönemli işsizlikte olma olasılığı erkeklere göre daha fazla olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik, İstihdam, Salgın

Jel Kodları: J21, J64, H12

Effect of the COVID 19 Pandemic on Long Term Unemployment in Türkiye

Abstract: The COVID-19 pandemic has caused major changes in the global labour market. During the pandemic, unemployment increased while employment decreased, with working hours in 2020 losing the equivalent of 255 million full-time jobs compared to the last quarter of 2019. This loss is four times the magnitude of the 2008 global financial crisis. Job search times have lengthened, and long-term unemployment rates have risen significantly. In Turkey, long-term unemployed accounted for 23 percent of the total unemployed in 2019, while this rate reached 31 percent by the end of 2022. This study analyses the determinants of long-term unemployment before and after the pandemic. In the logistic regression analysis based on 2019-2023 data, long-term unemployment is used as the dependent variable, and factors such as gender, age, education, and work experience are used as independent variables. The mismatch between the quality of labour supply and the quality of labour demand, which is one of the most important problems of the Turkish labour market, is also observed in this study. The educated population is more likely to be in long-term unemployment. The problem of the Turkish labour market in creating jobs for women is also revealed in this study, and it is found that women are more likely to be in long-term unemployment than men.

Keywords: Unemployment, Employment, Pandemic

Jel Codes: J21, J64, H12

Atıf: Acun S. (2025). Covid-19 Salgınının Türkiye’de Uzun Dönemli İşsizliğe Etkileri, *Politik Ekonomik Kuram*, 9(3), 1017-1025. <https://doi.org/10.30586/pek.1615848>

Geliş Tarihi: 08.01.2025
Kabul Tarihi: 19.04.2025

Telif Hakkı: © 2025. (CC BY) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

1. Giriş

Covid 19 salgını, dünya genelinde emek piyasasında önemli değişimlere neden olmuştur. Salgınla işsizlik artmış, istihdam ise azalmıştır. Milyonlarca çalışanın işini kaybetmesiyle, işin niteliği konusundaki beklentiler önemini yitirmeye başlamıştır. Salgın sürecinin ilk yılı olan 2020 yılında Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), çalışma sürelerinin 2019'un son çeyreğine göre yaklaşık 255 milyon tam zamanlı işe eşit olacak miktarda azaldığını belirtmiştir. Bu azalış, 2008 küresel krizinde ortaya çıkan çalışma saati kaybının dört katı civarındadır.

Salgın sürecinde artan işsizlik ve daralan istihdamla birlikte iş arama süreleri de uzamıştır. Milyonlarca kişi bir yıldan daha fazla süre işsiz kalmıştır. Türkiye'de de bu dönemde işsizlik süreleri uzamış ve uzun dönemli işsizlik artmıştır. Öyle ki, 2019 yılında uzun dönemli işsizler toplam işsizlerin %23'ünü oluştururken, 2022 yılının sonunda bu oran %31'e yükselmiştir.

Uzun süreli işsizliğin tanımlanmasında zaman zaman farklı yöntemler uygulanmıştır. Çalışmalarda farklılıklardan kaynaklı hatayı en aza indirmek için Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nün tanımı kullanılmaktadır. ILO, yayınladığı çalışmalarda uzun süreli işsizliği bir yıl veya daha fazla süre işsiz kalmak olarak ele almıştır. ILO'nun yaptığı bu tanımlama, işsizlik süresini temel almakta ve ülkeler için hem kolay hesaplama yapma imkânı sağlamakta hem de ülkeler arası karşılaştırmaya olanak tanımaktadır.

Bu çalışmada, salgın öncesi olan 2019 yılından başlayarak salgının devam ettiği 2020, 2021 ve 2022 yılları ile salgının dünya genelinde bittiği ve normale dönüldüğü 2023 yılı verileri kullanılmıştır. Çalışmada, salgın öncesi uzun dönemli işsizliğin belirleyicileri incelenmiş ve salgın sonrası bu belirleyicilerin uzun dönemli işsizliğe nasıl etki ettiği araştırılmıştır. Çalışmada lojistik regresyon analizi kullanılmıştır. Uzun dönemli işsizlik bağımlı değişken olarak alınırken; cinsiyet, yaş, eğitim, aranan meslek, iş deneyimi, hane sorumlusu ve medeni durum gibi değişkenler bağımsız değişken olarak analize dahil edilmiştir.

Çalışmanın ilk kısmında uzun dönemli işsizlikle ilgili yayınlanan literatür taranmış ve kısa bir derleme yapılmıştır. İkinci kısımda Türkiye'ye ilişkin yapılan çalışmalar ele alınmıştır. Üçüncü bölümde, uzun dönemli işsizliğin Türkiye'de 2014-2023 yılları arasındaki görünümü değerlendirilmiştir. Dördüncü bölümde ise uzun dönemli işsizliğin belirleyicileri irdelenmiş ve COVID-19 salgınının bu belirleyiciler üzerindeki etkisi açıklanmıştır.

2. Uzun Dönemli İşsizliğin Nedenleri ve Sonuçlarına İlişkin Tartışmalar

Uzun dönemli işsizlikle ilgili tartışmalar, işsizliğin nedenleri ve sonuçları üzerine yoğunlaşmaktadır. İşsizlik süresinin artması, gelir kaybı yaşanmasına neden olmaktadır. Uzun süre işsiz kalan birey, daha düşük ücrete çalışma eğilimindedir. Bu eğilim, uzun süreli işsizlerin iş bulduktan sonra aynı işi yapanlara göre daha az gelire sahip olmalarına genellikle neden olmaktadır. İşsizlik süresi arttıkça gelirden yaşanan kayıplar da daha da artmaktadır. Bu durumun kişinin sağlık, eğitim, beşerî sermaye ve aile ilişkilerini etkilediği ifade edilmektedir (Nichols vd., 2013).

Uzun süreli işsizliğin etkileri bireyleri ve toplumları doğrudan veya dolaylı olarak etkileyebilmektedir. Gelirden yaşanan düşüş uzun süreli işsizliğin önemli sonuçlarından bir tanesidir. Ayrıca işsizlik süresi uzadıkça yetenekleri aşınmaktadır. İş arama süresi arttıkça işsiz kalan kişi seçici olma eğiliminden vazgeçmekte ve yeteneklerinin altında, daha düşük ücretli işleri kabul etme eğiliminde olmaktadır. Watcher ve arkadaşları yaptıkları çalışmada, işsiz kalanların iş bulduklarında sürekli çalışanlara göre daha az ücret aldığını ve bu etkinin 20 yıl boyunca devam edebileceğini belirtmişlerdir (Von Watcher vd., 2009).

Kişinin sağlığı da işsiz kalınan süre arttıkça olumsuz etkilenmektedir. İşsiz kalınan süre uzadıkça kişi, ruhsal ve fiziksel sorunlar yaşamaktadır (Diette vd., 2012). İşsiz birey,

süre uzadıkça sosyal çevresinden soyutlanmakta ve depresyona girme eğiliminde olmaktadır. Ayrıca işe yaramadığını düşünebilmektedir. İşsizlik süresinin artması intiharlara neden olabilmektedir (Classen ve Dunn, 2012). Uzun dönem işsizlikle intihar arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmada, işsizliğin üçüncü ayında başlayan psikolojik sıkıntıların ilk bir yıldan sonra ağırlaştığı ve işsizlerin intihar eğilimini artırdığı belirtilmiştir (Milner vd., 2013).

Dolaylı yoldan işsizlik süresinin etkilerine baktığımızda ise hane gelirinin azalması ilk dikkati çeken durumdur. Hanede daha önce gelir getiren bir kişi işsiz kaldığında, hane geliri de bu durumdan etkilenmekte ve azalmaktadır. Gelir kaybı, ailenin kaliteli mal ve hizmetlere erişimini olumsuz etkilemektedir.

Toplumlar da uzun süreli işsiz sayısının artışından olumsuz etkilenebilmektedir. Artan uzun süreli işsizlik, toplumun yeteneklerinde de geriye gidişi tetiklemektedir. Ayrıca bireysel gelir kayıpları, toplumsal gelir kaybına neden olmaktadır. Ayrıca uzun dönemli işsizlik, emek piyasasında gönülsüz çalışma olgusunu artırmaktadır. Uzun süreli işsizlik sorunu, istihdamın yeterince kullanılmaması sorununa neden olmaktadır.

Bu çalışmada, salgın öncesi olan 2019 yılından başlayarak salgının devam ettiği 2020, 2021 ve 2022 yılları ile salgının dünya genelinde bittiği ve normale dönüldüğü 2023 yılı verileri kullanılmıştır. Çalışmada, salgın öncesi uzun dönemli işsizliğin belirleyicileri incelenmiş ve salgın sonrası bu belirleyicilerin uzun dönemli işsizliğe nasıl etki ettiği araştırılmıştır. Çalışmada lojistik regresyon analizi kullanılmıştır. Uzun dönemli işsizlik bağımlı değişken olarak alınırken; cinsiyet, yaş, eğitim, aranan meslek, iş deneyimi, hane sorumlusu ve medeni durum gibi değişkenler bağımsız değişken olarak analize dahil edilmiştir.

Çalışmanın ilk kısmında uzun dönemli işsizlikle ilgili yayınlanan literatür taranmış ve kısa bir derleme yapılmıştır. İkinci kısımda Türkiye'ye ilişkin yapılan çalışmalar ele alınmıştır. Üçüncü bölümde, uzun dönemli işsizliğin Türkiye'de 2014-2023 yılları arasındaki görünümü değerlendirilmiştir. Dördüncü bölümde ise uzun dönemli işsizliğin belirleyicileri irdelenmiş ve COVID-19 salgınının bu belirleyiciler üzerindeki etkisi açıklanmıştır.

Tüketim ve işsizlik ilişkisini inceleyen bir çalışmada, ailede bir kişi altı ay ve üzerinde işsiz kaldığında, ailenin tüketim harcamalarının %16 civarında düştüğü; eğer işsiz kalan evin tek çalışanı ise, ailenin tüketiminin %24 civarında azaldığı ifade edilmiştir (Browning ve Crossley, 2001). İşsiz kalan süre arttıkça işsiz kalan birey borçlanma yoluna gitmektedir. Bu durum, işsiz bireylerin ilerleyen süreçte borç sarmalına girmesine neden olmaktadır. Ayrıca, işsiz bireyler tüketim dışında kira ve fatura gibi ödemeleri de aksatmaktadır. İşsizlik süresi uzadıkça bireylerin finansal durumu giderek kötüleşmektedir (Godofsky vd., 2010).

Uzun süreli işsizlik, 2008 krizinde ABD'de çok yüksek seviyelere ulaşmıştır. ABD'de işsizlik genellikle kısa süreli bir olgu olarak görülmekteyken, krizle birlikte yaşanan durgunluk iş olanaklarını azaltmış ve uzun dönemli işsizlik oranında gözle görülür bir artışı tetiklemiştir (Horstein ve Lubik, 2015).

2008 krizinin uzun dönemli işsizliğe etkisini inceleyen başka bir çalışmada, Afro-Amerikalı ve Hispanik olmayan erkeklerin uzun dönemli işsiz kalma olasılığının düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Afro-Amerikalı erkeklerin, uzun süreli işsiz kaldıktan sonra yeni işlerinde kazandıkları ücretin işsizlik öncesi döneme göre daha az olduğu belirtilmiştir (Rothstein, 2016). Sermaye, Marx'a göre "İşçi sınıfının bir kısmının sürekli olarak işsiz ya da yarı işsiz insanlara" muhtaçtır (Marx, 2011:612). Marx, bu işsiz ya da yarı işsiz insanları Yedek Sanayi Ordusu olarak tanımlamaktadır. Yedek Sanayi Ordusu, çalışan kesim üzerinde durgunluk ve refahın görece çok az yükseldiği dönemlerde önemli bir baskı unsuru olmaktadır. Genişleme dönemlerinde ise faal işçilerin taleplerini dizginlemek için kullanılmaktadır (Marx, 2011: 617). Kriz dönemlerinde kısa ve uzun dönemli işsizliğin artması çalışanlar üzerinde daha fazla baskı oluşturmaktadır. Normal dönemlerde günlük çalışma saatlerine uyulurken, kriz dönemlerinde işçiler işsizlik korkusuyla daha fazla çalışmaktadır. İşçi, daha fazla çalışmasına rağmen dışarıda

bekleyen işsizlerin yarattığı baskı nedeniyle daha düşük ücrete çalışmayı kabullenmektedir.

ILO raporlarına göre dünya genelinde salgının ilk yılında 33 milyon kişi işsiz kalmıştır (ILO, erişim tarihi:12 Mart 2025). Ayrıca salgın dönemiyle birlikte dünyada evden çalışma, kısa süreli çalışma ve çağrı üzeri çalışma gibi esnek çalışma biçimleri artmıştır. Bu gruplar, çalışıyor görünmekle birlikte normal çalışma saatlerinin altında, esnek şekilde çalışmaktadır. Salgın döneminde birçok işyeri kapanmış ya da kısa süreli çalışmaya geçmiştir. Bu durum, salgın döneminde çalışanların daha düşük ücretlere çalışmayı kabullenmesine yol açmıştır (ILO, 2020).

Türkiye’de işsizlik süreleri üzerine yapılan çalışmada kadınların erkeklere göre daha fazla işsiz kaldığı ifade edilmiştir. Erkeklerin işsiz kalma süresi ilk dönemlerde artarken daha sonra azalmaktadır. Ancak kadınlarda böyle bir ilişki mevcut değildir (Tansel ve Taşçı, 2004). Kadınların işsizlik sürelerinin daha fazla olması, ev işleri ve çocuk bakımı gibi işlere ayrılacak bütçenin, kadının çalışması sonucu getireceği ücretten daha fazla olmasıyla açıklanabilir. Ayrıca, kadınlara iş yaratmanın Türkiye emek piyasası açısından sorun olarak devam ettiği gerçeği de göz ardı edilmemelidir.

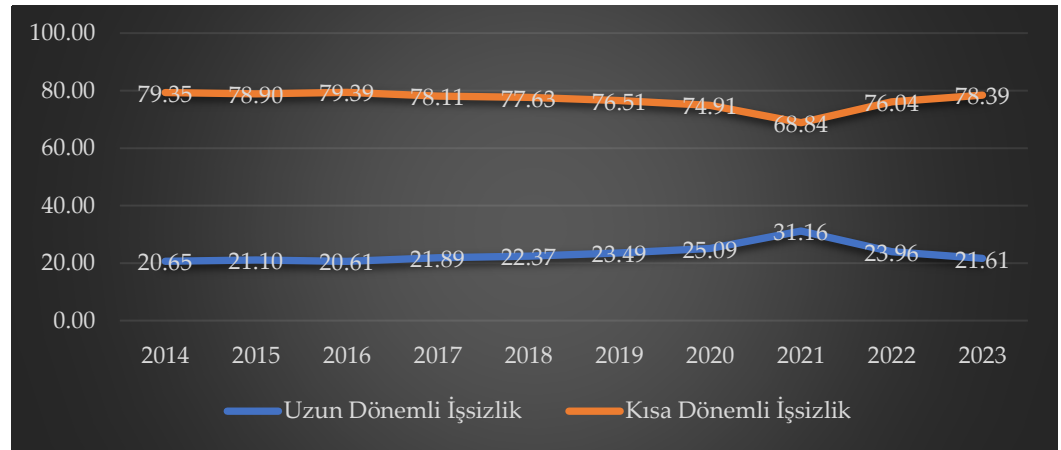
Türkiye’de uzun dönemli genç işsizliği inceleyen çalışmada gençlerin yetişkinlere göre uzun dönemli işsizlikte olma olasılığının daha fazla olduğu bulunmuştur. Ayrıca çalışmada, üniversite ve yüksekokul mezunlarının daha fazla uzun dönemli işsizliğe maruz kaldığı ifade edilmiştir (Görmüş, 2019). Gençlerin deneyimsizliği, daha mobil olmaları ve sorumluluklarının yetişkinlere göre daha az olması, bu durumun bir kısmını açıklayabilir. Nitelikli emek arzı ile emek talebi arasındaki uyumsuzluk ise gençlerin uzun dönemli işsiz olma olasılığını artırmaktadır. Üniversite mezunlarının yeterince iş olanağına sahip olamaması, toplumda eğitime verilen önemin azalmasına neden olabilmektedir. Gençler arasında uzun dönemli işsizliğin artması, bir sonraki kazançlarını azaltmakta ve gelecekte güvencesiz olarak istihdam edilme riskini artırmaktadır (Görmüş, 2019). Eğitim ile uzun dönemli işsizlik arasındaki ilişkiyi inceleyen başka bir çalışmada ise eğitim seviyesi arttıkça işsiz kalma süresinin azaldığı ifade edilmektedir. Eğitimli nüfusun daha mobil ve değişime daha hızlı ayak uydurabilmesi, işsiz kalma olasılıklarını da azaltmaktadır (Garrouste vd., 2010).

İki çalışma birbirine zıt görünse de iki çalışmanın incelediği ülkeler açısından önemli farklılıklar mevcuttur. Avrupa Birliği ülkelerinde eğitimli emek arzı ile emek talebinin eşleşme olasılığı daha fazladır. Bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde ise emek piyasasının emek yoğun olması eğitimli emek arzı ile emek talebi arasında uyumsuzluk yaratmaktadır. Bu uyumsuzluk, eğitimli nüfusta hem uzun dönemli işsizliği artırmakta hem de esnek ve güvencesiz çalışma olasılığını yükseltmektedir.

3. Türkiye’de Uzun Zamanlı İşsizliğin Görünümü

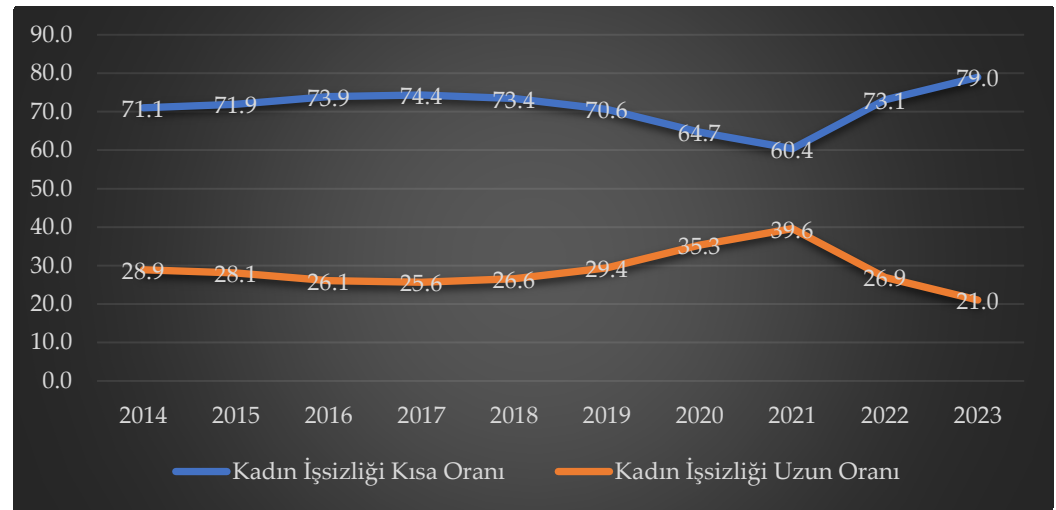
Türkiye’de işsizlik oranları, OECD ortalamasının üzerinde seyretmektedir. Aşağıda yer alan grafikte, 2014 yılından 2023 yılına kadar kısa ve uzun dönemli işsizlerin toplam işsizlik içindeki payı gösterilmektedir. Uzun dönemli işsizliğin payı, salgının ilk yılında gözle görülür şekilde artmış ve 2021 yılında zirve noktasına ulaşmıştır. Ancak sonraki yıllarda bu pay gerilemiştir. Salgın döneminde uygulanan yasaklar işsizliğin artmasına neden olmuştur. Her ne kadar işten çıkarmalar yasaklanmış olsa da Türkiye’de kayıt dışı istihdamda yer alan kişiler işlerini kaybetmiştir.

Türkiye’de kayıt dışı istihdamın fazlalığı, işsizlik oranlarının yükselmesine neden olmuştur. Ayrıca salgın döneminde üniversite mezunlarının sayısı önemli ölçüde artmıştır. Üniversite mezunu sayısı, salgın öncesi yıl olan 2019’da yaklaşık 891 bin iken, salgının ilk iki yılında yaklaşık 1,1 milyon seviyelerine çıkmıştır. Yukarıda tartışıldığı üzere, eğitimli emek arzına karşılık yeterli emek talebinin olmaması, eğitimli nüfusu işsizliğe itmektedir. Salgın dönemindeki bu artış hem toplam işsizliği hem de uzun dönemli işsizliği yükseltmiştir.

Şekil 1. Kısa ve Uzun Dönem İşsizlerin Toplam İşsizlik İçindeki Payı (%) (Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanarak yazar tarafından hesaplanmıştır.)

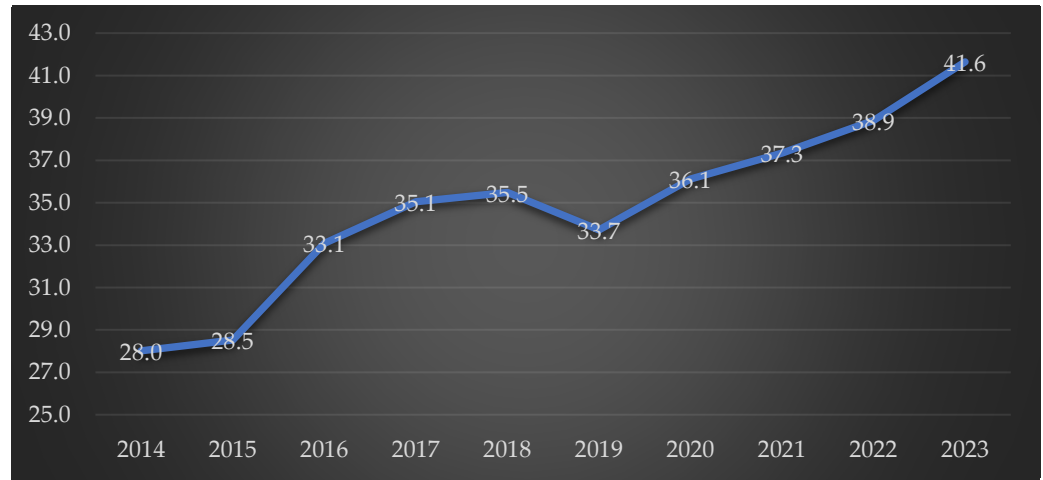
Türkiye'de kadınların iş gücüne katılımı, OECD ülkelerine kıyasla oldukça düşüktür. Son yıllarda artışlar gözlenirse de hâlâ ortalamanın çok altındadır. İş gücüne katılan kadınlar ise erkeklere göre iş bulmakta daha fazla zorluk yaşamaktadır. Kadınlara yönelik ayrımcılık, erkek egemen Türkiye emek piyasasında yaygın bir durum haline gelmiştir. Hatta bazı yasal düzenlemeler ve uygulamalar, kadınları emek piyasasından uzaklaştıracak seviyededir (Dedeoğlu, 2009). İş yerlerinde kreşlerin bulunmaması, doğum izninin kısa ve etkisiz olması gibi durumlar, kadınların emek piyasasına katılımını engellemektedir.

Şekil 2. Kadın İşsizliği İçinde Kısa ve Uzun Dönemli İşsizliğin Payı (%) (Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanarak yazar tarafından hesaplanmıştır.)

Ayrıca, kadınların çalışmaya başlamasıyla elde edecekleri ücretin, evdeki çocuk bakımını ve ev işlerini karşılamada yetersiz kalması da kadınların iş gücünden çekilmesine neden olmaktadır. Kadınların ev işlerinden ötürü esnek ve kayıtdışı işlerde çalışması ise işsiz kalmalarını kolaylaştırmaktadır. Bu nedenlerle kadınlar işsiz kaldıklarında, erkeklere göre iş bulmakta daha fazla zorluk yaşamakta ve işsizlik süreleri uzamaktadır.

Salgın döneminde, kadınlar arasındaki uzun dönemli işsizlik oranı önemli ölçüde artmıştır. İşten çıkarmaların yasak olmasına rağmen bu artış, kadınların erkeklere kıyasla daha fazla kayıt dışı ve atipik istihdam biçimlerinde çalışmalarıyla açıklanabilir.

Şekil 3. Uzun Dönemli İşsizlik İçinde Üniversite Mezunlarının Payı (%) (Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanarak yazar tarafından hesaplanmıştır.)

Üniversite mezunlarının uzun dönemli işsizler içindeki payını gösteren 3 numaralı grafiğe göre, 2014 yılında %28 olan bu oran, 2023 yılında %43 seviyesine yükselmiştir. Bu artışın nedenlerini incelediğimizde, son yıllarda artan mezun sayıları dikkat çekmektedir. Türkiye’de üniversite sayısının iki yüzü (200) aşması, 2000’li yılların başına kıyasla üniversite mezunu sayısını önemli ölçüde artırmıştır. Ancak bu artışla birlikte üniversite mezunlarının oluşturduğu emek arzı artmış, fakat artışı karşılayacak bir emek talebi ortaya çıkmamıştır.

Plansız bir şekilde artan üniversite ve bölüm sayıları, üniversitelerde nitelik kaybına yol açmış ve bu durum, üniversite mezunu işsizliğini daha da artırmıştır (Acar ve Güneş, 2022). Ayrıca, üniversite mezunlarının ilk iş arama dönemlerinde kendi alanlarına odaklanmaları ve emek piyasasının bu taleplere cevap verememesi de uzun dönemli işsizliği artıran bir diğer faktördür (Acun, 2021).

4. Salgının Öncesi ve Sonrası Uzun Dönemli İşsiz Olma Olasılığının Analizi

Çalışmanın bu bölümünde lojistik regresyon yöntemiyle salgının Türkiye’de uzun dönemli işsizliğe etkisi incelenmiştir. Lojistik regresyon analizi, bağımlı değişkenin kategorik olduğu durumlarda kullanılan istatistiksel bir yöntemdir. Lojistik regresyon, lineer regresyonun genelleştirilmiş bir halidir. Ancak çıktısı bir olasılık (0 ile 1 arasında) olduğu için, doğrusal bir fonksiyon yerine lojistik fonksiyon kullanılır. Lojistik regresyon, özellikle 0 ve 1 gibi ikili sonuç değişkenleri analiz etmek için yaygın şekilde kullanılmaktadır. Lojistik regresyon analizinde parametre tahmini genellikle maksimum olabilirlik yöntemiyle yapılır. Lojistik regresyon, tıp, sosyal bilimler ve pazarlama gibi birçok alanda kullanılmaktadır. (Hosmer ve Lemeshow, 2000).

$$P(y=1|x) = 1/(1 + e^{-z}) \quad (1)$$

Çalışmada kullanılan modelde bağımlı değişken uzun dönemli işsizlik, bağımsız değişkenler ise cinsiyet, yaş, medeni durum, hane sorumlusu, eğitim seviyesi, geçmiş iş deneyimi ve aradığı meslektir.

Çalışmada, kadınların uzun dönemli işsizlikte olma olasılığının erkeklere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Türkiye emek piyasasında, kadınların iş bulma olasılıkları hem eğitim seviyesi hem de sosyal normlar gibi katı unsurlar nedeniyle erkeklere göre daha zordur (Tunalı, 2003). Ayrıca, kadınların önemli bir kısmının ev işleri dışında geçici işlerde çalışması, kriz dönemlerinde ilk işten çıkarılan grup olmalarına yol açmaktadır. Salgın sürecinde, kadınların uzun dönemli işsizlikte olma olasılığı daha da artmıştır. Salgınla daralan emek piyasasında, kadınların iş bulma ihtimali daha da zorlaşmıştır.

Eğitim seviyesi ile uzun dönemli işsizlik arasındaki ilişkiye baktığımızda, eğitim seviyesi arttıkça uzun dönemli işsiz kalma olasılığının da arttığı görülmektedir. 2019

yılında, lise ve üniversite mezunlarının uzun dönemli işsiz olma olasılıkları, lise altı eğitim seviyesindeki işsizlere göre daha fazladır. Ancak lise mezunlarının uzun dönemli işsiz olma olasılığı, üniversite mezunlarına kıyasla daha düşüktür. Salgınla hem lise hem de üniversite mezunlarının uzun dönemli işsiz olma olasılıkları belirgin şekilde yükselmiştir. Üniversite mezunu işsizler, aldıkları eğitime uygun işler aradıkları için uygun bir işle eşleşmeleri daha uzun zaman alabilmektedir (Tansel ve Taşçı, 2010). Ayrıca, Türkiye emek piyasasında yaratılan işlerin önemli bir kısmının daha az nitelik gerektiren işler olduğu göz önüne alındığında, bu durum emek arzı ile talebi arasındaki uyumsuzluğa neden olmakta ve işsizlik süresini uzatmaktadır (OECD, 2019). Salgınla daralan piyasada, üniversite mezunlarının eğitim seviyelerine uygun iş bulmaları daha da zorlaşmıştır.

Benzer bir durum mesleklerde de gözlemlenmektedir. Nitelik gerektirmeyen mesleklerde çalışanların, üniversite mezunlarının istihdam edildiği profesyonel ve yardımcı profesyonel mesleklerle göre uzun dönemli işsiz olma olasılığı daha düşüktür. Ancak salgınla bu olasılık azalmıştır. Özellikle daralan emek piyasasında, işsizler buldukları ilk işe girme eğilimindedir.

Zanaatkarlık gibi mesleklerde iş arayanların uzun dönemli işsiz olma olasılığı, nitelik gerektirmeyen işler arayanlara göre oldukça düşüktür. Bu durum Türkiye emek piyasasındaki ara eleman ihtiyacıyla açıklanabilir. Türkiye’de ara eleman ihtiyacının oldukça fazla olması nedeniyle, zanaatkarlar ve operatörler daha kısa sürede iş bulabilmektedir.

Artan teknolojik gelişmeler, otomasyon ve yapay zeka, emek piyasasında eğitilmiş nüfusa olan talebi artıracakı düşünülmektedir. Ancak Türkiye emek piyasasının bu teknolojik gelişmelere ayak uydurmada yaşadığı sorunlar, daha düşük vasıflı kişilere olan talebin, nitelikli emek talebine kıyasla daha fazla olmasına neden olmaktadır. Ayrıca, Türkiye emek piyasasında emek yoğun üretimin halen baskın bir üretim şekli olması da bu durumu açıklayan bir diğer etkidir.

Geçmişte bir işte çalışanların çalışmayanlara göre uzun dönemli işsiz olma olasılığı daha azdır. Geçmişte bir işte çalışanlar mesleki bilgi, beceri ve deneyimlerini artırır. Bu gelişim de işsiz bireyin daha rahat iş bulmasına olanak sağlamaktadır.

Salgınla iş deneyiminin etkisi de azalmıştır. Daralan emek piyasasında iş bulmak daha da zorlaşmıştır. İşsizlik süreleri iş deneyimine sahip bireyler içinde artmaya başlamıştır. Bireyin işsizlik süresi arttıkça çalışarak elde ettiği beceri ve deneyimler erozyona uğrar bu durumda iş bulmasını zorlaştırmaktadır (McQuaid ve Lindsay, 2005).

Tablo 1. Uzun Dönemli İşsiz Olma Olasılığının Analizi

	2019	2020	2021	2022	2023
Erkek					
Kadın	0,254*	0,259*	0,218*	0,287*	0,319*
Evli Olmayan					
Evli	-0,177*	-0,140*	-0,299*	-0,205*	-0,101*
Hane Sorumlusu Değil					
Hane Sorumlusu	-0,328*	-0,331*	-0,379*	-0,374*	-0,344*
Yaş	0,091*	0,095*	0,129*	0,122*	0,114*
Yaş Kare	-0,001	-0,001	-0,001	-0,001	-0,001
Geçmiş İş Deneyimi Yok					
Geçmiş İş Deneyimi Var	-0,873*	-0,749*	-0,466*	-0,559*	-0,559*
Nitelik Gerektirmeyen İşler					
Yöneticiler	0,403*	0,216**	0,541*	0,316*	0,094
Profesyoneller	0,424*	0,251*	0,426*	0,275*	0,168*
Yardımcı Profeyoneller	0,417*	0,363*	0,499*	0,365*	0,333*
Büro Çalışanı	0,524*	0,513*	0,646*	0,461*	0,390*
Hizmet ve Satış Elemanı	0,242*	0,161*	0,420*	0,267*	0,173*
Nitelikli Tarım	0,086	0,136	0,017	-0,064	-0,262
Sanaatkarlar	-0,399*	-0,257*	-0,136*	-0,361*	-0,466*
Tesis ve Makine Operatörü	0,013	0,014	0,156*	0,033	-0,179*
Lise Altı					
Lise	0,03	0,091*	0,017	0,183*	0,172*
Üniversite	0,234*	0,278*	0,247*	0,395*	0,462*
Constant	-2,452*	-2,438*	-3,226*	-3,488*	-3,422*

P= *0,05, **0,1

5. Sonuç ve Öneriler

Türkiye’de işsizlik, önemli bir sorun olmaya devam etmektedir. Salgın öncesinde olduğu gibi salgın sonrasında da işsizlik, önemini korumuştur. Salgın sonucu emek piyasasının daralması, işsizlik sürelerinin uzamasına yol açmıştır.

Bu çalışmada, uzun dönemli (12 aydan fazla) işsiz olanların kısa dönemli işsizlere göre hangi özelliklerinin farklı olduğu analiz edilmiştir. Ayrıca salgının uzun dönemli işsizliğin yapısında bir değişime neden olup olmadığı incelenmiştir.

Türkiye emek piyasasında kadınların iş gücüne katılımı sınırlıdır. İş gücüne dahil olan kadınlar ise yaratılan işlerin niteliği, eğitim durumundaki farklılıklar, ailevi nedenler ve sosyal normlar gibi etkenler nedeniyle iş bulmakta zorlanmaktadır. Kadınların karşılaştığı bu zorluklar, onların erkeklere kıyasla daha uzun süreli işsiz kalma olasılığını artırmaktadır. Salgınla kadınların erkeklere göre uzun süreli işsiz olma olasılığı artmıştır. Salgın sonrası normale dönülen 2023 yılında bu olasılık, son beş yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

Eğitim seviyesi ile işsizlik süresi arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Eğitim seviyesi arttıkça, lise altı eğitime sahip bireylere kıyasla lise ve üniversite mezunlarının uzun süreli işsiz olma olasılığı yükselmektedir. Üniversite mezunlarının artan sayısı, emek piyasasında yaratılan işlerin niteliği, emek arzı ile emek talebi arasındaki uyumsuzluk ve bireylerin iş beklentisi gibi faktörler, eğitilmiş nüfusun daha uzun süreli işsiz kalmasına neden olmaktadır. Bu olasılık salgınla daha da artmış ve salgının etkisinin tamamen bittiği 2023 yılında hem lise mezunları hem de üniversite mezunlarında son beş yılın en yüksek oranına ulaşmıştır.

Geçmişte bir işte çalışıp işsiz kalanların, iş deneyimi olmayanlara kıyasla uzun dönemli işsiz olma olasılığı daha düşüktür. Ancak bu durum son beş yılda değişime uğramış ve iş deneyimine sahip olmanın uzun dönemli işsizliğe olan etkisi artmıştır.

Türkiye emek piyasası, kadınlara ve eğitilmiş nüfusa yönelik iş yaratmada sorunlar yaşamaktadır. Türkiye’de emek yoğun işlerin baskın olması, nitelikli iş gücüne olan talebi azaltmaktadır. Toplumun kadına yönelik bakış açısı, kadınların emek piyasasında ayrımcılığa uğramasına neden olmaktadır.

Uzun dönemli işsizliğin etkilerini hafifletmek için emek arzı ile emek talebi arasındaki nitelik uyumsuzluğunu giderecek politikalar hayata geçirilmelidir. Eğitilmiş iş gücüne olan talebi artıracak teşvik mekanizmaları devlet tarafından desteklenmelidir. Bunun yanı sıra kadına yönelik ayrımcı tutumları ortadan kaldıracak ve kadınların daha fazla iş gücüne dahil olmasını sağlayacak programlar uygulanmalıdır. İşsizlik süresi uzadıkça bireyin becerilerinde meydana gelen "beceri erozyonu", işsizlik süresince verilecek mesleki eğitimlerle engellenmelidir.

Kaynakça

- Acar, S., & Güneş, B. (2022). Fear of unemployment and contextual factors: A case study among disadvantaged university students. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(24), 311–321.
- Acun, S. (2021). Türkiye’de eğitim-işsizlik ilişkisi: 2000’li yıllarda üniversiteli işsizliğin analizi. In Ş. Karabulut (Ed.), *Türkiye ekonomisinin dünü, bugünü ve yarını* Gazi Kitabevi.
- Browning, M., & Crossley, T. F. (2001). Unemployment insurance benefit levels and consumption changes. *Journal of Public Economics*, 80(1), 1–23.
- Classen, T. J., & Dunn, R. A. (2012). The effect of job loss and unemployment duration on suicide risk in the United States: A new look using mass-layoffs and unemployment duration. *Health Economics*, 21(3), 338–350.
- Dedeoğlu, S. (2009). Eşitlik mi ayrımcılık mı? Türkiye’de sosyal devlet, cinsiyet eşitliği politikaları ve kadın istihdamı. *Çalışma ve Toplum*, 2(21), 41–54.
- Diette, T. M., Goldsmith, A. H., Hamilton, D., & Darity Jr, W. (2012). Causality in the relationship between mental health and unemployment. In *Reconnecting to work: Policies to mitigate long-term unemployment and its consequences* (pp. 63–94).
- Garrouste, C., Kozovska, K., & Arjona Perez, E. (2010). Education and long-term unemployment. *Online Resource*.

- Godofsky, J., Van Horn, C., & Zukin, C. (2010). American workers assess an economic disaster. New Brunswick, NJ: John J. Heldrich Center for Workforce Development, Rutgers University.
- Hornstein, A., & Lubik, T. (2015). The rise in long-term unemployment: Potential causes and implications. SSRN.
- Hosmer, D. W., & Lemeshow, S. (2000). *Applied logistic regression*. Wiley.
- International Labour Organization (ILO). (2020). *The impact of the COVID-19 pandemic on jobs and incomes in G20 economies*.
- International Labour Organization (ILO) https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@europe/@ro-geneva/@ilo-ankara/documents/briefingnote/wcms_769693.pdf erişim tarihi: 12 Mart 2025
- Marx, K., & Kapital, C. (2011). *Kapital I* (M. Selik & N. Satlıgan, Trans.). İstanbul: Yordam Kitap.
- McQuaid, R. W., & Lindsay, C. (2005). The concept of employability. *Urban Studies*, 42(2), 197–219.
- Milner, A., Page, A., & LaMontagne, A. D. (2013). Long-term unemployment and suicide: A systematic review and meta-analysis. *PLOS ONE*, 8(1), e51333. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0051333>
- Nichols, A., Mitchell, J., & Lindner, S. (2013). *Consequences of long-term unemployment*. Washington, DC: The Urban Institute.
- OECD. (2019). *Skills matter: Additional insights from the survey of adult skills*.
- Rothstein, D. S. (2016). An analysis of long-term unemployment. *Monthly Labor Review*.
- Tansel, A., & Taşçı, H. (2010). Hazard analysis of unemployment duration by gender in a developing country: The case of Turkey. *Labour Economics*.
- Tunalı, İ. (2003). Employment and unemployment in Turkey. *Turkish Economic Association Discussion Papers*.
- Von Wachter, T., Song, J., & Manchester, J. (2009). Long-term earnings losses due to mass layoffs during the 1982 recession: An analysis using US administrative data from 1974 to 2004. *Unpublished paper*. Columbia University.

Çıkar Çatışması: Yoktur.

Finansal Destek: Yoktur

Etik Onay: Yoktur

Yazar Katkısı: Serdar ACUN (%100)

Conflict of Interest: None.

Funding: None.

Ethical Approval: None.

Author Contributions: Serdar ACUN (100%)
